

PM 2010:126 RVII (Dnr 001-1666/2010)

Differentierad timschablon i lagen (1993:389) om assistansersättning

Remiss från Socialdepartementet

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Som svar på remissen ”Differentierad timschablon i lagen (1993:389) om assistansersättning” återopas vad som anförs i denna promemoria.

Föredragande borgarrådet Anna König Jerlmyr anför följande.

Ärendet

Försäkringskassan har på uppdrag av regeringen utrett hur ett kostnadseffektivt system med differentierad timschablon för assistansersättning kan genomföras. Förslaget ska resultera i motsvarande besparingseffekt på assistansersättningen som i LSS-kommitténs förslag. Redovisningen ska också innehålla en jämförelse av kostnaderna mellan Försäkringskassans och LSS-kommitténs förslag.

Försäkringskassan föreslår, i likhet med LSS-kommittén, att det schabloniserade timbeloppet delas upp i två delar, en del som avser löne- och lönebikostnader samt en del som avser övriga kostnader. När det gäller löne- och lönebikostnader innebär Försäkringskassans förslag att personlig assistans ersätts med tre olika nivåer beroende på vilken tidpunkt assistansbehovet uppstår. Personlig assistans som lämnas på kvällar, nätter och under helger är dyrare än den som lämnas mellan 06.00 och 19.00 på vardagar och därför ersätts assistansen med olika schabloner. Den schabloniserade timersättningen beräknas individuellt utifrån hur stor del av personens assistans som ligger inom de tre olika tidsintervallen. Försäkringskassans förslag har som utgångspunkt att i så stor utsträckning som möjligt motsvara de verkliga kostnaderna för den assistans som ska utföras. Försäkringskassans förslag ger genomgående bättre kostnadstäckning för löne- och lönebikostnader jämfört med LSS-kommitténs förslag, oavsett när assistansen lämnas på dygnet.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden.

Stadsledningskontoret anser att de besparingar som förslagen innebär, för Stockholms stads del 20 miljoner kronor, är positivt om denna besparing beror på beviljad tid som ej utförs och ej heller ersätts.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden anser att såväl LSS-kommitténs som Försäkringskassans förslag kan bli begränsande för den enskilde och minska flexibi-

liteten när det gäller användandet av assistansen, men anser samtidigt att detta måste vägas mot syftet med förslaget, nämligen att det schabloniserade timbeloppet bättre ska motsvara de verkliga kostnaderna för utförd personlig assistans.

Mina synpunkter

Jag ställer mig positiv till att det genom Försäkringskassans förslag skapas ett regelverk som klargör hur fördelningen mellan lönekostnader och övriga kostnader ska se ut. Förslaget med tre tidsintervall över dygnet där en individuell bedömning ingår fångar troligen den enskildes behov på ett bättre sätt än LSS-kommitténs förslag samtidigt som det bättre motsvarar de verkliga kostnaderna för assistans.

Försäkringskassans förslag är en positiv vidareutveckling av LSS-kommitténs förslag och i Försäkringskassans förslag är både flexibiliteten och delaktigheten för den enskilde större. Förslaget är också mer kostnadseffektivt än det förslag LSS-kommittén presenterade i sitt slutbetänkande. Förslaget behöver dock kompletteras med en analys av de administrativa och ekonomiska konsekvenserna för landets kommuner.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Som svar på remissen ”Differentierad timschablon i lagen (1993:389) om assistansersättning” återopas vad som anförs i denna promemoria.

Stockholm den 14 oktober 2010

ANNA KÖNIG JERLMYR

Bilaga

Differentierad timschablon i lagen (1993:389) om assistansersättning, sammanfattning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Det antecknades till förteckningen att miljöpartiet lämnar ärendet utan eget ställningstagande.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av *Ann-Margarethe Livh* (V) enligt följande.

1. Kommunstyrelsen beslutar att delvis bifalla föredragande borgarrådets förslag till yttrande.
2. Därutöver anförs följande.

Visserligen är det viktigt att ersättningen motsvarar de verkliga kostnaderna i så hög grad som möjligt, men konsekvenserna får inte bli begränsande för brukarna och minska flexibiliteten när det gäller användandet av assistansen. För att bättre kunna bedöma om konsekvenserna

för den enskilde blir för svåra krävs konsekvensbeskrivningar med typexempel i olika situationer.

Det antecknades till protokollet att miljöpartiet lämnar ärendet utan eget ställningstagande.

ÄRENDET

Försäkringskassan har på uppdrag av regeringen utrett hur ett kostnadseffektivt system med differentierad timschablon för assistansersättning kan genomföras. Förslaget ska resultera i motsvarande besparingseffekt på assistansersättningen som i LSS-kommitténs förslag. Redovisningen ska också innehålla en jämförelse av kostnaderna mellan Försäkringskassans och LSS-kommitténs förslag.

Försäkringskassan föreslår, i likhet med LSS-kommittén, att det schabloniserade timbeloppet delas upp i två delar, en del som avser löne- och lönebikostnader samt en del som avser övriga kostnader. När det gäller löne- och lönebikostnader innebär Försäkringskassans förslag att personlig assistans ersätts med tre olika nivåer beroende på vilken tidpunkt assistansbehovet uppstår. Personlig assistans som lämnas på kvällar, nätter och under helger är dyrare än den som lämnas mellan 06.00 och 19.00 på vardagar och därför ersätts assistansen med olika schabloner. Den schabloniserade timersättningen beräknas individuellt utifrån hur stor del av personens assistans som ligger inom de tre olika tidsintervallen. Försäkringskassans förslag har som utgångspunkt att i så stor utsträckning som möjligt motsvara de verkliga kostnaderna för den assistans som ska utföras. Försäkringskassans förslag ger genomgående bättre kostnadstäckning för löne- och lönebikostnader jämfört med LSS-kommitténs förslag, oavsett när assistansen lämnas på dygnet.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 2 september 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret är positivt till den ökade kontroll och flexibilitet som förslaget innebär. Både LSS-kommitténs och Försäkringskassans förslag innehåller skärpningar av tidsredovisningen för utförda LASS-timmar. Med tanke på den osäkerhet som i vissa fall råder om brukaren verkligen erhåller den tilldelade tiden är detta välkommet. Det föreslås också en fördelning mellan lönekostnader och övriga kostnader vilket inte funnits tidigare.

Förslaget innebär att den som ansöker om assistansersättning kommer att behöva planera vilken tid på dygnet som insatsen utförs. För att flexibiliteten ska bli större föreslår Försäkringskassan att avräkningsperioden fastställs till maximalt 12 månader. Det finns då möjligheter att tillfälligt förlägga timmarna på olika tider på dygnet i förhållande till det som fastställs vid utredningstillfället. Detta kan till exempel vara användbart vid semester då behovet av timmar kan se annorlunda ut än normalt.

Stadsledningskontoret ser positivt på Försäkringskassans differentierade timbelopp. I dagens system har personer med mycket timmar på dagtid och vardagar gynnats och personer med mycket tid på kvällar och helger missgynnats. I förslaget finns tre olika timersättningar för vardagar, kvällar och helger.

LSS-kommitténs och Försäkringskassans förslag innebär besparingar på 180 mnkr respektive 230 mnkr vilket innebär cirka 20 mnkr för Stockholms stad. Om denna besparing innebär att beviljad tid som inte utförs, ej heller ersätts, anser stadsledningskontoret att detta är positivt. Om det däremot innebär att timmar som idag utförs kommer att minskas får detta

antingen till följd att omvårdnaden till stadens invånare med hjälp enligt LASS försämras eller att staden får skjuta till timmar för att en acceptabel omvårdnadsnivå ska kunna upprätthållas. Det sistnämnda sker i vissa fall redan idag och om detta förstärks innebär det en förskjutning av kostnader från staten till kommunen.

Stadsledningskontoret reagerar även på de höga administrativa kostnader som är fallet i LSS-kommitténs förslag. LSS-kommittén räknar med att deras förslag har en besparingspotential på 180 mnkr men att det också ger ökade administrationskostnader på 20 mnkr per år. Att en så stor del av besparingen, som eventuellt drabbar kommunerna, åtgår till ökade administrativa kostnader anser stadsledningskontoret inte vara rimligt. Detta särskilt med tanke på att Försäkringskassans förslag endast ger ökade administrationskostnader på två miljoner kronor per år, trots att besparingen är större.

Det finns inga administrativa eller ekonomiska konsekvenser redovisade för kommunsektorn i vare sig LSS-kommitténs eller Försäkringskassans förslag. Kommunerna kommer att behöva anpassa administrationen för att kunna redovisa vid vilken tidpunkt som timmarna utförs, vilket inte görs idag.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 26 augusti 2010 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 6 juli 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Såväl LSS-kommittén som Försäkringskassan föreslår att det schabloniserade timbeloppet delas in i två delar, en del för löne- och lönebikostnader och en del för övriga kostnader. Sedan 1997, när det schabloniserade timbeloppet infördes, har det inte funnits något regelverk för hur schablonen ska användas vilket betyder att Försäkringskassan inte haft någon kontroll över vad assistansersättningen använts till. Det är därför positivt att det nu skapas ett regelverk som klargör hur fördelningen mellan lönekostnader och övriga kostnader ska se ut.

LSS-kommittén föreslår att den del av schablonen som utgör löne- och lönebikostnader differentieras och ersätts med två olika schabloner utifrån vilken tid på dygnet assistansen har lämnats. Även Försäkringskassan föreslår en differentiering men med tre olika schabloner utifrån tre tidsintervall. Därtill föreslår Försäkringskassan att den schabloniserade timersättningen beräknas individuellt beroende på hur stor del av assistansen som ligger inom de tre olika tidsintervallen.

Förvaltningen bedömer att såväl LSS-kommitténs som Försäkringskassans förslag kan bli begränsande för den enskilde och minska flexibiliteten när det gäller användandet av assistansen. Detta måste samtidigt vägas mot syftet med förslaget, nämligen att det schabloniserade timbeloppet bättre ska motsvara de verkliga kostnaderna för utförd personlig assistans. Försäkringskassans förslag med tre tidsintervall över dygnet och där en individuell bedömning ingår fångar troligen den enskildes behov på ett bättre sätt än LSS-kommitténs förslag, samtidigt som det bättre motsvarar de verkliga kostnaderna för assistans.

När den assistansberättigade ansöker om personlig assistans ska en behovsbeskrivning göras. Utifrån denna behovsbeskrivning fattar Försäkringskassan beslut om antalet assistanstimmar samt ersättning per timme. Det kan vara svårt för den enskilde att veta hur han/hon kommer att leva sitt liv för en tid framöver. Vissa förändringar i livssituationen kan uppstå och för att ett relativt flexibelt leverne ska vara möjligt menar Försäkringskassan att avräkningsperioden inte får vara för lång. Förvaltningen stödjer Försäkringskassans förslag som innebär att avräkningsperioden fastställs till längst 12 månader.

Det är väsentliga skillnader i kostnader mellan Försäkringskassans förslag och LSS-

kommitténs förslag. De administrativa kostnaderna skulle enligt LSS-kommitténs förslag öka med ca 20 miljoner kronor och enligt Försäkringskassans förslag skulle kostnadsökningen stanna på ca 3 miljoner kronor de första två åren för att därefter minska till ca 2 miljoner kronor per år. Engångskostnader som t ex förändringar i IT-systemen skulle enligt LSS-kommitténs förslag kosta ca 15 miljoner kronor och enligt Försäkringskassans förslag uppgå till ca 13 miljoner kronor.

Besparingseffekten av de två förslagen visar också på stora skillnader. LSS-kommittén menar att förslaget med införande av två schabloner skulle ge en besparingseffekt på ca 180 miljoner kronor medan Försäkringskassans förslag med tre tidsrelaterade schabloner skulle ge en besparingseffekt på ca 230 miljoner kronor.

Förvaltningen vill understryka att Försäkringskassans förslag bygger på att några andra regelförändringar när det gäller personlig assistans än den gällande schablonens konstruktion, inte sker. Försäkringskassan förutsätter att kommunen fortsatt har basansvar för 20 timmar per vecka liksom ett fortsatt ansvar för tillfälligt utökat assistansbehov.

Den 1 januari 2011 införs nya bestämmelser i LSS samtidigt som nuvarande bestämmelser i LASS överförs till en ny socialförsäkringsbalk efter vissa förändringar. De nya bestämmelserna innebär ingen förändring av nuvarande huvudmannaskap eller kostnadsansvar mellan stat och kommun. Förvaltningen vill dock förtydliga att i kommunens basansvar ingår förutom det ekonomiska ansvaret för de 20 första timmarna av den statliga assistansersättningen och ansvaret för tillfälligt utökat assistansbehov, också hela ansvaret för personlig assistans enligt LSS inklusive kostnaden.

LSS-kommittén föreslog i sin utredning Möjlighet att leva som andra, SOU 2008:77 ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans och att nuvarande delade huvudmannaskap mellan stat och kommun skulle upphöra. Kommitténs förslag om differentierad timschablon har följaktligen haft ett statligt huvudmannaskap som utgångspunkt. Försäkringskassans uppdrag har varit att utreda och lämna förslag på hur ett system med differentierad timschablon för statlig assistansersättning skulle kunna utformas. Några administrativa eller ekonomiska konsekvenser för kommunerna har följaktligen inte beaktats, varken i LSS-kommitténs eller i Försäkringskassans förslag. Kommunen tillämpar emellertid samma timbelopp för personlig assistans enligt LSS som gäller för den statliga assistansersättningen. Så länge det delade huvudmannaskapet kvarstår kommer det därför att vara nödvändigt även för kommunerna att genomföra förändringar för att anpassa handlägningsprocessen, administrationen och verksamhetsstödet vid införandet av en differentierad timschablon. Förvaltningen anser därför att Försäkringskassans utredning behöver kompletteras med en analys av administrativa och ekonomiska konsekvenser för landets kommuner.

Förvaltningen vill också trycka på den osäkerhet som är gällande i Försäkringskassans beräkning avseende besparingseffekten av de differentierade schablonerna. Eftersom det är ett nytt system finns det ingen statistik att falla tillbaka på för att göra träffsäkra prognoser. Försäkringskassan har därför valt att bygga beräkningarna på LSS-kommitténs antaganden.

Sammanfattningsvis är det förvaltningens mening att det förslag som Försäkringskassan arbetat fram är en positiv vidareutveckling av LSS-kommitténs förslag. Försäkringskassans förslag ger både större flexibilitet och delaktighet för den enskilde. Dessutom är förslaget mer kostnadseffektivt än det förslag LSS-kommittén presenterat i sitt slutbetänkande. Förvaltningen anser samtidigt att Försäkringskassans utredning behöver kompletteras med en konsekvensanalys för landets kommuner.